

Luuk van Middelaar

Kan Taiwan tussen China en VS nog zelf beslissen?

De confrontatie tussen de Verenigde Staten en China versnelt, met als inzet Taiwan. Er ontstaat een dynamiek waarin beide machten elkaar met de vinger wijzen met een verhaal over wie de escalatie begon. „Jullie houden militaire oefeningen!” „Ja maar jullie sluiten ons in met nieuwe allianties!” Je zou bijna vergeten dat men ook *binnen* Taiwan een gesprek over het eigen lot voert.

Deze maand was de president van Taiwan, Tsai Ing-wen, tweemaal kort in de VS. De leidster van Taiwans centrum-linkse partij DPP wil het land stevig bewapenen, met Amerikaanse steun. In een rede in New York zei ze: „Taiwan staat aan de frontlijn van de democratie.” Een week later trof ze in Californië een delegatie Congresleden, onder wie de Republikeinse Huisvoorzitter Kevin McCarthy. Dit was voor het eerst op Amerikaanse bodem. Vorige zomer had zij McCarthy's Democrati-

Het debat over belangen, waarden en Taiwan-dilemma's verdient meer dan kreet en sneer

sche voorganger Nancy Pelosi in Taipei te gast, hetgeen tot forse diplomatieke spanningen leidde.

Opvallend is dat Tsais voorganger, ex-president Ma Ying-jeou, vrijwel tegelijk een reis door China maakte. Ook een novum. De oud-leider van de rechtse Kuomintang-partij (KMT) voerde gesprekken in Beijing en bezocht in Nanjing het graf van Sun Yat-sen. Deze revolutionair en hervormer bracht in 1911 China's laatste keizer ten val en is de grondlegger van de Chinese Republiek, waarvan Taiwan een soort opvolger is. Na hun nederlaag in de burgeroorlog tegen Mao's communisten, in 1949, zochten de KMT-nationalisten immers hun toevlucht op Taiwan en zetten er de 'Republiek China' voort (zoals het land officieel nog heet), terwijl de winnaars op het vasteland de 'Volksrepubliek China' uitriepen, die Xi vandaag leidt. Met het eerbetoon aan Sun zoekt de Taiwanese oud-president dus aansluiting bij een gedeelde geschiedenis. „We zijn Chinezen aan beide zijden van de Straat van Taiwan”, zei hij.

In bijna 75 jaar kreeg op Taiwan een eigen, democratische identiteit vorm. Voor Xi en de Partij blijft het echter een afvallige provincie, desnoods met geweld in het gelid te brengen. Na de door Beijing bevolen repressie van de Hongkongse protesten, in 2019, nam het Tai-

wanese wantrouwen jegens het vasteland toe. In 2020 won Tsai haar herverkiezing dik.

Toch hopen ook veel Taiwanesezen op een vreedzame uitweg of ten minste uitstel van oorlog. Volgens opinieonderzoek van Academia Sinica uit Taipei is het land verdeeld over de vraag of de band met de VS moet worden aangehaald (39 procent ja, 42 procent niet nodig). Slechts 33 procent van de Taiwanesezen ziet de VS als geloofwaardig, tegenover 56 procent die eraan twijfelt. De volgende presidentsverkiezingen zijn begin 2024.

In haar New Yorkse rede vergeleek Tsai haar land met Oekraïne: zoals de Oekraïners voor 2022 verdeeld waren over de gewenste relatie met Rusland, zo zijn de Taiwanese dat vandaag over China. Maar kan Taiwan in de grootmachtdynamiek nog zelf beslissen?

Ook de EU dreigt als bijna-speelbal te worden meegezogen in de Amerikaans-Chinese confrontatie. Het wordt de Franse president Macron dezer dagen niet in dank afgenomen dat hij eraan herinnert. Op de terugreis van een driedaags staatsbezoek aan China - en kort voor zijn bezoek aan Nederland - zei hij in een interview met *Les Echos* en *Politico* dat Europa wat Taiwan betreft niet „volgzaam” (*suisviste*) moet zijn, noch worden meegesleept in „crises die de onze niet zijn”. Oftewel: het is zaak onze eigen belangen te bepalen alvorens achter de VS aan te lopen.

Kritiek alom. Op een moment dat Europa voor de verdediging van Oekraïne tegen Rusland zo afhankelijk is van de VS, viel de wens van een eigen koers slecht in Duitsland en Tsjechië. Spreken uit naam van Europa terwijl je net met een flinke Franse zakendelegatie Beijing hebt bezocht, is ook minder geloofwaardig.

In de internationaal gelezen versie van het Amerikaanse *Politico*, dat een mix van quotes en duiding bood, ontbrak de nuance uit het gesprek dat *Les Echos* uitgebreider afdruckte. Dit overkomt Macron niet voor het eerst. Onhandig, want het debat over belangen, waarden en Taiwan-dilemma's verdient meer dan kreet en sneer.

Vraag aan Macron: „Is Joe Biden een beleefde Donald Trump?” Antwoord: „Hij is gehecht aan de democratie, aan fundamentele principes, aan internationale samenwerking en hij kent en houdt van Europa. Dat telt. Tegelijk zit hij in een partijoverstijgende Amerikaanse logica die het Amerikaanse belang op nummer 1 zet en China op 2. Het overige is minder belangrijk. Is dat te bekritisseren? Nee. Maar we moeten er rekening mee houden.”